

Várady Szabolcs • Válogatott versek

Várady Szabolcs

VÁLOGATOTT
VERSEK

BOOKART, 2023

Készült a szerző 80. születésnapjára
háromszáz példányban,
ebből nyolcvan számozott.
Ez a ____példány.

ISBN 978-606-8994-59-8

© Várady Szabolcs, 2023
© Bookart, 2023

*Üres jelenidőben állok itt
Várom de semmi se változik
Itt nem lesz eső csak gyűlik a por
Ha lesz vihar máshol valahol*

Ha botlasz

Mondd csak

Mondd csak, emlékszel még a villamosra?
Az a bőrszj vagy micsoda,
amit a kalauz megrántott, hogy mehet,
a lépcső, ahol lógni volt a legjobb.
Az ütközőre nem mertem soha.

A lányokat Béláék ablakából,
fehér blúzukba onnan látni be.
Jurányi utca, oda járt anyám is.
Már jött a nyár. Tényleg, hogy telt a nyár?
Verára emlékszel? De mennyire.

A csatárokat csakis reszelővel,
a hátvéd viszont kettőből ragasztva.
Az az egy centi a kapus fölött!
Olaszország vagyok, de soha első.
Egy sliccgomb volt a labda.

Oldalkocsisban a Gaálék vezetnek,
férj, feleség. Át az Alaguton.
A Clark Ádámon jól ki kell feküdni.
Balczerék nagyon merészen veszik.
A benzinszag a kedvenc illatom.

Czibor szögletből, egy Honvéd–Dózsa meccsen,
érintés nélkül, Henni kapujába.
Még ázni kéne, volna annyi minden.
Felötlik és elvillan, itt van és nincs –
Na szóval, emlékszel-e a tujára?

Errata

Az Alagútból ki, éles kanyarral
a Várba föl, az oldalkocsisok.
Naná, hogy megint a Gaálék vezetnek!
A *mitfahrer* kifekszik a kanyarban –
merész ellensúly, nagyon imponált.
De honnan vettem, hogy a felesége?
Ilyen hitvesi összeműködést
nem ismertem különben. Nagypám,
aki elvitt a versenyekre, éjjel
a klubban alszik, ezt mondták nekünk,
nagyanyámhoz csak ebédelni járt.
Nézem az akkori *Autó-Motort*:
'950-ben ifj. Gaál Ferencnek
Rusznayk a párja (ő az én fejemben
Kollár oldalán fut be másodiknak),
őt Scheller váltja, majd az ő helyét
'53-ban Frankel veszi át.
Tízéves vagyok. Elváltak anyámék.
A szerelmem Orosz Emília.
Benkő Rozália, Vágó Beáta
vagy Csala Csilla gyakran megelőzte,
de győzött ő is nemegyszer a 100 vagy
a 125 köbcentis Csepeljén.

Cirkusz

A cigánylány gitárt penget, a kötél táncos
balerina a cipőszalagját köti,
az erőművész az ebédjére vár.

Gyerekkorom óta velük élek.
Látták, hogy meglesem a nagymamát.
Lavórban mosakodott odabenn,
nem merte a bojlert begyűjtani
a fürdőszobában, mert félt a gáztól.

Az asztalra másik oldalt bohóc
könyököl, mellette törpe áll kalapban,
nyakában masnira kötött szalag,
a nadrágja hosszanti csíkozású.

Nekem Farkas úr öltönyt készített,
a szomszéd házában volt a műhelye.
Próbálni is, hordani is utáltam.
Egy csőnadrág volt álmaim netovábbja.

A cilinderes úr zsakettben:
igazgató? porondmester? Plakát
készül a háttérben, valaki létrát
visz, a jobb szélén két majom.

A cirkuszban nem volt majom, de tigris
nem egy! Aztán szegény húgom ugrálhatott
egyik székről a másikra otthon,
korbáccsá fontam sálamat, az idomár.

A vasgyúró hátizmai a csíkos
trikóban szögletesen feszülnek.
A balerina túllje a fehér bohóc
körgallérjával egybehabzik.

Törpeharcsák úsztak a fürdőkádban.
Nagy vacsorák idején a szakácsnőnk
ágyában aludtam, ez az a szoba itt.
A jó időkre jöttek rossz idők.
A gyerekek mentek a nagymamához.
Ez a kép tőle ide jött velem.
A nagyobbik majom alatt pirossal:
ABA-NOVÁK. Biztos, hogy hamisítvány.
De szeretem.

Ha botlasz

Törmelékekből összeáll,
azután megfutamodik
arca, s megint visszatalál,
közel jön, szinte arcomig.

Ő maga földön ül, nevet.
– Ne neved, olyan szép vagy úgy!
Minek játszanánk eleve
vesztésre ítélt háborút?

Billen az este. Egyre több
sötét kuporog kezeden.
Menj el. Vigyázva menj nagyon.
Ha botlasz, elesem.

Ez volt

Idegenszagú szél szalad
háborgó napnyugta előtt
napnyugta jó de volt-e nap
figyeld a csöppnyi temetőt
megleng a kőkereszt lohol
a késő ősz tilalmasan
virágzik gyertyalángbokor
mindez nem is dallamtalan
lázás sietség hull a hó
holnapra nem lesz semmi se
a fehér idegnyugtató
ez volt szerelmünk kezdete

Hazafelé

1

A fűzfák haja, a vonat zaja.
A füzek eszelősen, a vonat ráérősen.
A fűzfák a vonatablaktól,
a vonat a domb tetejéről.

2

Délután fölborult egy szék,
fölborult egy vitorlás.
Ez a megtorlás.
Amiért ide szöktünk.

3

A teraszról pedig,
a teraszról a tó, a hegyek, a néma ünnep.
Fölborult egy szék, eleredt az eső.
A teraszról pedig.

4

Onnan eljöttünk, ide szorultunk.
Innen a fűzfák, mi a domb tetejéről.
A vonat ráérősen,
a füzek eszelősen.

Téged szeretlek

Téged szeretlek, és éppen ezért
maradok őmellette – mondta. – Azt a kettős
bűnt nem követhetem el, hogy
nem szeretem, és még ott is hagyom.
Te könnyebben elviseled, szerelmem.
Ne találkozzunk többé. Egy hét is talán
eltelt így. Gyötrelem, levelek, telefon,
találkozás, szerelem, mégse, mégis.
Nyolc évünk közül a harmadik évben.
Mindvégig ilyenformán lényegében.

A felnőttkor kezdete

Télikabátban, alatta viszont
pizsama, állsz egy idegen fürdőszobában,
amely hozzá jócskán katakombaszerű.
Ide vetett az álom önkénye, itt vagy.
Rémlik, volt egy múltad: ez a személy
felében-harmadában része volt valaminek.
Valami az ő része volt. Persze, a szerelem.
Ha már itt vagy, tisztálkodj. A makacs hús
törekedése hazája felé – visszaverve.
A víz hasznodra válik. A felnőttkor
kezdetét, igaz, nem ilyennek
képzelted. El sem fogadod
véglegesnek – azt már nem, soha nem!
De acsarkodásnak itt helye nincs.
Törülközz meg, várd ki a végét.
Poros húsodat a figyelmes patkányok,
vagy te végül a rejtett kijáratot,
de valaki valamit megtalál majd.

A nagy folyamat

Mint tudjuk, a törvény beteljesül
így vagy amúgy és akarjuk-e vagy sem,
nem néz az se istent, se embert,
az előbbi nem lévén, az utóbbi
meg lévén bár, de nagy rendeltetése
szerint csupán azért, hogy ezt megértse,
visszatükrözze dialektikája
a dialektikát, melynek törvényei
beteljesülnek így vagy úgy, emígy esetleg
vagy tán amúgy a jelenségvilágban,
melynek habja viszont, hisz tudjuk ezt is,
a mélyben működő áram szerint
izeg-mozog: a szükségszerűséget
nem csorbítja a megvalósulás
véletlene: az *így*-e vagy az *úgy*
érvényesül, vagy az *amúgy* esetleg,
bólét iszol vagy hólét, egyremegy
az anyagcsere nagy folyamatában,
amelynek törvényei a maguk nemében
a megfelelő mozgásforma szintjén,
mint bármi más, a Törvényt teljesítik
így vagy amúgy és akarjuk-e vagy sem.

Egy kívülálló, ha volna ilyen

Első változat

Egy kívülálló, ha volna ilyen,
egy fejlett aggyal született csecsemő
vagy ama bizonyos marslakó mondjuk,
egy kívülálló, ha volna ilyen,
nemigen értené meg,
miért a saját érdekében,
a saját no meg a világ érdekében,
a világtörténelem sőt a világegyetem érdekében
kívánatos a befogott száj,
ajánlatos a létszámszaporulat a börtönökben,
és nem kevésbé javallott egy megszálló hadsereg.

Egy kívülálló, ha volna ilyen,
ha ilyen volna, hogy nem értené meg,
ha így értené, ez a kívülálló
nem is volna kívülálló egészen.

Egy még kívülebb álló inkább azt hihetné,
egy másik naprendszerből vagy az anyaméhből,
mindamellet az emberi nyelv – noha
legkezdetlegesebb – birtokában,
azt vélhetné e legkívülebb álló,
a szavak szótári, avult, hagyományos
jelentésére utalva azt hihetné:

mi sem kívánatosabb, mint hogy a világ ellenfelei
ne harsogjanak a világ fülébe,
mi sem ajánlatosabb, mint hogy a világtörténelem
rombolóit
a törvény keze móresre tanítsa,
és aligha javallható más, mint hogy a világegyetem
méltóságát
megvédje az erre hivatott helyőrség.

A legkívülebb álló kívülálló
legkívülebbbről vélhetne effélét.

De mi, akik bizonyos tekintetben,
tudniillik, hogy a bőrünkre megy a játék,
belül vagyunk, és a kényszerű figyelemben,
mellyel legfelsőbb feletteseink kinyilatkoztatásait
kísérjük, nyelvérzékünk átalakult akképpen,
hogy immár közvetlenül észleljük a közvetett jelentést
a szavakban, mi a kiszabott terepen állunk
jobb híján, s egyelőre beérnénk
a dolgok nem legkedvezőtlenebb kimenetelével –
mi bizony hovatovább a kívülállás
fokozatait meg nem értjük,
sem orrunkat, hogy méltóan undorodnánk,
a metaforák szaga nem facsarja.

Mégis miben?

A bávaságban, butaságban,
szikkadt agyú szenilitásban,
a hihetetlen hülyeségben,
abszolút agyérelmeszesedésben;
talán még a marakodásban,
az összevissza kapkodásban,
a rendszertelen örületben,
a semmi sem lehetetlenben;
vagy a semmi sem lehetőben,
az általános temetőben,
a jó nyugalmas semmiben?
miben is, hogy valamiben?

A lábról

Filozófiai töredék

A témám: a láb.

Nem adom alább!

Mindennek van lába, vagyis valami, amin áll.
De a lábnak nincs lába, csakis rajta állnak.
És ha történetesen lába kelne a lábnak,
vagyis eltűnne a láb, amin minden áll:
nos, a dolgok jórészt akkor is megállnak,
és amin állnak, hovatovább az neveztetne lábnak.
Kérdés mármost, hogy a lábra kelt láb viszont min áll?
Feltehetően van valami (nevezzük talán lábnak),
amin áll az a láb, amin mások immár nem állnak;
kétséges azonban, hogy e láb lábsága ekkor miben áll – –

Verses levelezőlapok

Melpomenétől mit se várhatunk.
Nem jó szándék, sem igyekezet hiánya bár,
hogy a márvány formákban soha többé,
soha a kristály szépsége szerint.
E kinőtt ruhákban vézna madárijesztők
volnánk, amelyet rángat a szél,
de madár ugyan egy se retteg.
Mégis, a játék ürügyén, barátaim,
elbíbelődöm a klasszikus
formákkal, vagy a rím tökélyét
latolom: hibátlan disztichonokban
magánjellelű epigrammát
szerkesztve megkísértem a latin
eleganciát, vagy – s remélem
nektek is örömtökre – tiszta
rímbe vagy ravasz asszonáncba
foglalom a neveteket, e visszás
kor ellenében és szórakozásképp.

A Vay-kastély 1969-ben

Alacsony mennyezet. Valami furcsa, tömzsi reneszánsz.
A boltívek nem találkoznak középén,
a két háromszög csúcsa közt
lehet vagy fél méter távolság.
Ez a szoba most iroda, de vendégeknek is kiadják,
mióta helyreállították a kastélyt
„eredeti reneszánsz jellegében”.
Rákóczi kétszer járt itt. A felkelés kezdetén,
hogy a ház urait csatlakozásra bírja, sikerrel,
aztán meg 1711-ben,
mint írja, a haza szeretetétől
és nyugalmanak őszinte óhajtásától vezetve,
hogy Pálffy tábornokkal értekezzen.
Olcsó típusbútorok, lehangoló huzattal.
Viszont az írógép igazán régi,
írógépvizonylatban legalábbis.
A legyek újak és számosak, de feltehetően
nem különböznek a kuruc idők legyeitől.

Jobb híján vers

Nincs tervem, eszmém. Ez a vers, ha az lesz,
magától lesz. Lekopogom a gépen,
ezen az ócska gépen, ami jön,
hogy itt ülünk egy kastélyban mi ketten,
költők, és mivel költeni ülünk itt,
de nem megy, és mert belső életünk se,
még azt se illik, csak félig ide
(otthoni méltatlan környezetünkből
vágyódni egy effajta, úgy-ahogy
reneszánsz épületbe sokkal inkább
otthonos lelkünkben), ez az egész
kép, mintha messziről látnám, lebeg,
foszlik, kavarog, végül fekete
betűkké semmisül fehér papírra
kezem alól, rozoga gépemen.

Mégis

Tudtam, hogy is ne tudtam volna, mégis
egy napra a lehetőség megigézett.
És hát köszönöm ezt is. Hiszen
miből táplálkozna egy ilyen képzelődés,
szokatlan erejét honnan merítené,
ha nem az emlékezésből erős és tiszta öröme,
ami nekünk egymással mégiscsak kijutott.
De soha a metsző hiányok
korlátai nélkül. És tudtam, hogy nem jössz el ide.
Mégis a parkot bejártam veled képzeletemben,
s éjjel kifeküdtünk a csillagok alá,
a sötét fűre, szerelmem.

Hanyatló periódus

Samu, a fölfújható pingvin pályafutása már kapcsolatunk hanyatló periódusát tükrözi. A rózsaszínű „palacsintamackó” hosszabban evickélt, mielőtt végképp letűnt a porondról. Igaz, egyszer felgyújtották, de túlélte, csak kicsit megpörkölődött. Tőled kaptam-e, vagy megvettem, mert említetted, hogy szereted, a „Bach d-moll kettősverseny, Vivaldi a-moll concerto grosso” lemezt, nem tudom. Mindenesetre ebbe a rovatba tartozik, csak a másik oldalon. A nők érzékenyebbek a tárgyi tényezőkre. Meg aztán: egy lemeznek önértéke van (legalább is), egy felfújható pingvinnek csak szimbolikus. Bachot, Vivaldit meghallgatjuk újra, Samu a szemétre kerül. És akkor már nem Samu, nem is pingvin.

Búcsú

Elmenni vissza visszamenni
Ahova nincs út visszaút
Felel a kérdezetlen semmi
Nem akarom s eszembe jut
Amitől meg hiába válnék
A feledésnek volt oka
Szalad szalad szalad a szándék
Tova tétova sehova

Miféle csillagaival

Éveink hozadéka

Mindenki elhülyül, nem a bölcsességünk
növekszik évről évre; újabb
rossz szokás társul a régiekhez,
és jobban is ingerel, mármint a másoké,
mint annak előtte; a magunkét
számba vesszük magunkban, elítéljük,
hanem szabadon eresztjük a többiek közt.
Holott közben gyarapszik, kinél hogy,
tudás és teljesítmény: érlelődünk –
de ember és a műve más-más körben köröz.
Egymásra utalva pedig, hisz olyan kevesen
egyívásúak, összejárunk
eltölteni a maradék időt,
átvanszorogni az ünnepek sivatagján;
szombat esték és vasárnap délutánok
karámjába terelődik a régi nyáj
most is, mint tavaly és tavalyelőtt,
és mint jövőre is nyilván, jövőre is.
Mint elszánt nevetés a régi viccen,
jelenlétünk fölharsan az ismerős
szobákban újra; mint a rettegés íze
a szürkülő ölelkezésben, visszatér.

Székek a Duna fölött

Az a két szék a maga módján
nem is volt csúnya. Kár, hogy a rugó
kiállt belőlük, és hogy a kárpit
olyan reménytelenül koszos volt.
De székeknek székek, sőt. Abba a lakásba?
Vittük tehát, jobbára a fejünkön,
az Orlay utcából az egykori
Ferenc József, ma Szabadság hídon át
a Ráday utca 2.-be, ahol P. lakott
az idő tájt (nyomait lírája őrzi).

Egy szék is, hát még kettő, alkalmas
lehet sok mindenre. „Két költő a hídon,
fejükön székekkel” – elképzelhető egy
kép ezzel a címmel. Remélem, tárgyilagos
kép volna, nem valamiféle
átszellemítés. Az a két szék korántsem
glória a fejünkön. A híd közepe táján
– de nem azért, hogy bármit is bizonyítsunk –
leültünk rájuk. Különösen az egyik-
ből állt ki a rugó, nem tudom, melyikünknek
jutott az. Mindegy, aligha lehetne erre
a későbbieket visszavezetni. Kellemes
nyári este volt. Rágyújtottunk,
élveztük a lakályosságnak ezt a,
mondhatni, szokatlan formáját.

A székek aztán egy darabig szolgáltak becsületesen: ők voltak a székek P.-éknél. Hanem az ember jobbra vágyik, mint ami van: a székeket beadták egy kárpitoshoz. A lakást is elcserélték, az elsőt kényszerből, a másodikat, mert nem szerették. Manapság ritkábban jövünk össze náluk. Sok minden közrejátszik. G. elhagyta A.-t (P. feleségét), aztán M. (B. felesége) szakított velem, majd G.-től elvált a másik M. (G. felesége) és hozzám jött (közben B.-ék is különváltak), P. öngyilkos lett és azóta félig-meddig szanatóriumban lakik, nem beszélve a világhelyzet változásairól, és különben is: nincs hova leülni.

Tavalyról az emlékeket

Van aki elutazik most hogy a jó idő
mi szaladgálunk épületkivitelező
és tavalyról az emlékeket morzsol-
érkeztünk Rijekába és nem volt hol
de nem is akartuk viszont lekéstük
-szal Lovranba és amikor elénk tűnt
te fáradt voltál és a tengerparti villák
ha nem is közvetlenül arra nyílik így hát
egy üveg vörösbort már jóllakva aránylag
végre! végre! nagyon sós úgy találtad

Dubrovnikban elromlott az idő

Dörgött, igen, dörgött a tenger
azon a szeles napon, dörgött alattunk,
ahogy verdeste a sziklát, időnként fölcsapott
egész a tetejéig, ahol feküdtünk,
még szerencse, hogy a nadrágomat
a fejem alá gyűrtem, legalább
az nem lett vizes. Fürödni persze
nem lehetett, előző nap se, azelőtt:
akkor utoljára, de hát honnan tudhattam volna, hogy
– hiszen alighogy fölfedeztük
az Abszolút Helyet, nem akartuk
habzsolni, így aztán épp csak az ismerkedés
kedvéért úsztam egy keveset – de hát
honnan tudhattam volna, most mondd meg, honnan?

Ha ott élhetne

Ha ott élhetnék! Szelidült morajjal
ablakomban a tenger találkozása
a partszegéllyel. Sziklák heverészni
ég-víz közt. Mintha repülni tudnék.

Megülnék este kis kőtereken
a tengerlehelettől borzolt
árnyékban, jólelkű nyüzsgés
közt, vonzódva, oldalt.

Szándék, szinte szándékolatlan,
teljesedésbe csúszna. A képzelet,
mint egy madárraj,
meglódul, megtelepszik.

Ha majd bejössz az ajtón

Ha majd bejössz az ajtón (gondoltam),
ahogy eddig bejöttél, ha jöttél
(elég ritkán az utóbbi időben),
a lépcső karfája tűnik szemedbe ott, ahol
a szoba nyugati fala mentén
most az öreg dívány terpeszkedik,
mióta utoljára átrendeztük
a megszorodott bútorokat:
a lépcső karfája tűnik szemedbe
(gondoltam egy hónapja még),
s ha történetesen süt a nap, igazán
kellemes és rendhagyó előszobába jutottál,
s mégis: egy pillanatra talán
megborzongsz – én legalábbis a helyedben,
azt hiszem, megborzongnék, mikor
először jönnek vendégségbe hozzám
akkor, vagy legalábbis eltűnődnék:
mi is volt ott, ahol most az öreg dívány,
mikor először ültünk össze s még
jó néhányszor a későbbiekben,
és némi töprengés után eszembe jutna:
a régi íróasztal, amely nagyon megnyerte
tetszésedet, de már csak méretei
miatt sem engedhetjük meg magunknak
amúgy is kétes fényűzését, mióta
ketten lakjuk a szobát; és az északnyugati
sarokban akkor még kétségtelenül

fennállt a cserépkályha (eltávolításában
utóbb magad is közreműködtél);
s meglehet, belebocsátkoznék
abba a kalandos feltételezésbe is,
hogy ha az emlékeknek valamiféle
térbeli létezésük volna, akkor most
a szoba közepén húzódó válaszfal
kettévágná – hm, kinek is? –
valamelyikünk szellemalakját;
egy keresztbe rakott lábat
vélnék kinyúlani az említett falból
s egy cigarettát – esetleg szivart – tartó kezet,
s a fal mögül, no meg az idő mögül,
kettős tompításon szűrődni keresztül
valaminő fejtegetést az állapotokról,
melyek, látnivaló, nem is oly tartósak –
vagy mégis? A terv megdőlt, nem fogsz
talán megborzongni, mint ahogy én
a helyedben megborzongnék, azt hiszem,
vagy legalábbis eltűnődnék;
be se jöhetsz az ajtón, *akkor*,
ahogy most bejönnél, ha jönnél,
mint ahogy nem jössz, mert minek is?